

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ДЕВ'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА "СОКУРЕНКО І СТРИГУН проти УКРАЇНИ"

(Заяви № 29458/04 та № 29465/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

20 липня 2006 року

Це рішення стає остаточним відповідно до умов, зазначених у п. 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

Рішення у справі "Сокурєнко і Стригун проти України"

У справі «Сокурєнко і Стригун проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), що засідав палатою у складі:

п. П. Лорєнцен (P. Lorenzen), Голова,
пані С. Ботучарова (S. Botoucharova),
п. К. Юнгвірт (K. Jungwiert),
п. В. Буткевич (V. Butkevych),
пані М. Цаца-Ніколовська (M. Tsatsa-Nikolovska),
п. Р. Маруст (R. Maruste),
пані Р. Ягер (R. Jaeger), судді,
та пані К. Вєстердік (C. Westerdiek), Секретар секції,
після обговорєння в нарадчій кімнаті 29 травня та 26 червня 2006 року,
вносить таке рішення, що було прийняте останнього дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена проти України за заявами (№ 29458/04 та № 29465/04), поданими до Суду проти України двома громадянами цієї держави паном Миколою Івановичем Сокурєнком та паном Анатолієм Михайловичем Стригуном (далі - заявники) 30 червня 2004 року відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі - Конвенція).

2. Уряд України (далі - Уряд) був представлений його Уповноваженими - пані Валерією Лутковською та паном Юрієм Зайцевим.

3. 22 вересня 2005 року Суд прийняв рішення направити заяви на комунікацію Уряду. Того ж дня Суд вирішив, що відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції питання прийнятності і суті заяв розглядатимуться одночасно.

4. 1 квітня 2006 року справу було передано на розгляд новоутворєної п'ятої секції (пункт 5 правила 25 та пункт 1 правила 52 Регламенту Суду).

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

5. Заявники проживають у селі Самгородок Черкаської області, Україна.

6. У лютому 2002 року ТОВ «Агро-Рось» звернулося з двома позовними заявами до Смілянської районної ради народних депутатів (далі - Рада) і кожного із заявників про визнання недійсним рішення Ради про надання заявникам певних земельних ділянок.

7. 12 серпня 2003 року Черкаський обласний господарський суд виніс два рішення, якими повністю задовольнив позовні заяви. 18 листопада 2003 року апеляційний господарський суд м. Києва відхилив апеляції заявників і залишив рішення суду першої інстанції без змін.

8. 16 березня 2004 року Вищий господарський суд України, розглянувши касаційні скарги заявників, скасував рішення судів нижчих інстанцій і повернув справу на новий розгляд.

9. 25 травня 2004 року Верховний Суд України, розглянувши касаційну скаргу ТОВ «Агро-Рось», залишив у силі постанови Київського апеляційного господарського суду, скасувавши постанови Вищого господарського суду на тій підставі, що висновки Вищого господарського суду не відповідали фактичним обставинам і були необґрунтованими та помилковими.

II. ВІДПОВІДНЕ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО І ПРАКТИКА

1. Конституція (1996 року)

10. Відповідний витяг із Конституції України проголошує:

Стаття 6

«Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України».

Стаття 124

«Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. (...)

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Рішення у справі "Сокурєнко і Стригун проти України"

Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції. (...)»

Стаття 125

«Система судів загальної юрисдикції в Україні будується за принципами територіальності і спеціалізації.

Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд України. (...)»

Стаття 129

«(...) Основними засадами судочинства є:

1) законність; (...)»

2. Закон України «Про судоустрій України»

11. Відповідні положення Закону (у редакції від 18 березня 2004 року) проголошують:

Стаття 47. Верховний Суд України - найвищий судовий орган

«1. Верховний Суд України є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції. (...)»

2. Верховний Суд України:

1) переглядає справи у касаційному порядку у випадках, встановлених законом. (...)

7) здійснює інші повноваження, передбачені законом».

3. Господарський процесуальний кодекс України

12. Господарський процесуальний кодекс (попередньо - Арбітражний кодекс) був значно доопрацьований 21 червня 2001 року. У той час у господарський процес було запроваджено четвертий юрисдикційний рівень. Згідно з відповідними положеннями цього Кодексу сторони у господарській справі можуть подавати касаційну скаргу до Вищого господарського суду, що є подібним до процедур у інших держав - членів Ради Європи, а також другу (повторну) касаційну скаргу до Верховного Суду. Господарський процес є єдиним судовим процесом в Україні, де існує четвертий рівень юрисдикції і де Верховний Суд виступає в ролі другої касаційної інстанції (у кримінальному і цивільному процесах він виступає як звичайний касаційний суд, а в адміністративних процесах та процесах адміністративних правопорушень він здійснює позачерговий судовий розгляд у порядку нагляду).

Рішення у справі "Сокурєнко і Стригун проти України"

Відповідні положєння Господарського процесуального кодексу (в редакції 15 травня 2003 року) проголошують:

Стаття 80.

Припинєння провадження у справі

«Господарський суд припиняє провадження у справі, якщо:

- 1) спір не підлягає вирішенню в господарських судах України. (...)

РОЗДІЛ XII-2¹

Перегляд судових рішень Вищого господарського суду України Верховним Судом України

Стаття 111-14.

Право касаційного оскарження судових рішень Вищого господарського суду України

«Сторони у справі та Генеральний прокурор України мають право оскаржити у касаційному порядку постанову Вищого господарського суду України, прийняту за наслідками перегляду рішення місцевого господарського суду, що набрало законної сили, чи постанови апеляційного господарського суду [а також ухвалу Вищого господарського суду України про повернення касаційної скарги (подання) до Верховного Суду України]».

Стаття 111-15.

Підстави для оскарження до Верховного Суду України постанов [чи ухвал] Вищого господарського суду України

«Верховний Суд України переглядає у касаційному порядку постанови [чи ухвали] Вищого господарського суду України у випадках, коли вони оскаржені:

- 1) з мотивів застосування Вищим господарським судом України закону чи іншого нормативно-правового акта, що суперечить Конституції України;
- 2) у разі їх невідповідності рішенням Верховного Суду України чи Вищого суду іншої спеціалізації з питань застосування норм матеріального права;
- 3) у зв'язку з виявленням різного застосування Вищим господарським судом України одного й того ж положєння закону чи іншого нормативно-правового акта у аналогічних справах;

[3-1) з мотивів невідповідності постанов чи ухвал міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;]

---

¹Слова у дужках являють собою поправки від 15 травня 2003 року, внесені згідно із Законом про внесення змін та доповнєнь до Господарського процесуального кодексу України.

Рішення у справі "Сокурєнко і Стригун проти України"

4) на підставі визнання постанов [чи ухвал] міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, такими, що порушують міжнародні зобов'язання України».

Стаття 111-17.

Порядок перегляду у касаційному порядку постанов [чи ухвал] Вищого господарського суду України

«(...) Постанова [чи ухвала] Вищого господарського суду України переглядається на засіданні суддів Судової палати у господарських справах Верховного Суду України».

Стаття 111-18.

Повноваження Верховного Суду України при перегляді у касаційному порядку постанов [чи ухвал] Вищого господарського суду України

«Верховний Суд України за результатами розгляду касаційної скарги, касаційного подання Генерального прокурора України на постанову [чи ухвалу] Вищого господарського суду України має право:

- 1) залишити постанову [чи ухвалу] без змін, а скаргу (подання) без задоволення;
- 2) скасувати постанову і передати справу на новий розгляд до суду першої інстанції [або скасувати ухвалу і передати справу на розгляд до Вищого господарського суду України;]
- 3) скасувати постанову [чи ухвалу] і припинити провадження у справі».

Стаття 111-19.

Підстави для скасування постанов чи ухвал Вищого господарського суду України

«Підставами для скасування постанов [чи ухвал] Вищого господарського суду України є їх невідповідність Конституції України, міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, чи інше неправильне застосування норм матеріального права».

Стаття 111-20.

Постанова Верховного Суду України

«(...) Постанова Верховного Суду України є остаточною і оскарженню не підлягає».

Стаття 111-21.

Обов'язковість вказівок, що містяться у постанові Верховного Суду України

«Вказівки, що містяться у постанові Верховного Суду України, є обов'язковими для суду першої інстанції під час нового розгляду справи [та для Вищого

Рішення у справі "Сокурєнко і Стригун проти України"

господарського суду України під час розгляду матеріалів касаційної скарги чи касаційного подання].

Постанова Верховного Суду України за результатами перегляду у касаційному порядку постанови [чи ухвали] Вищого господарського суду України не може містити вказівок про достовірність чи недостовірність того чи іншого доказу, про переваги одних доказів над іншими, про те, яку норму матеріального [чи процесуального] права повинно бути застосовано і яке рішення має бути ухвалено при новому розгляді справи».

ЩОДО ПРАВА

I. ОБ'ЄДНАННЯ СПРАВ В ОДНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

13. Суд вважає, що згідно з пунктом 1 правила 42 Регламенту Суду справи мають бути об'єднані з огляду на їхнє спільне фактичне і правове підґрунтя.

II. МЕЖІ СПРАВИ

14. Суд зауважує, що після направлення скарг заявників на комунікацію до Уряду заявники подали нові скарги за п. 1 ст. 6 (скарги, які не розглядалися Верховним Судом України) і ст. 13 Конвенції, а також за статтею 1 Першого протоколу з посиланням на ті самі події.

15. На думку Суду, нові скарги не є доповненням або уточненням першочергових скарг заявників за ст. 6 Конвенції щодо стверджуваної незаконності рішень Верховного Суду, що були подані до Суду на півтора року раніше і які сторони вже прокоментували. Таким чином, Суд вважає, що тепер недоречно розглядати ці питання окремо (див. рішення у справі «Пірянєк проти України» (*Piryaniuk v. Ukraine*), № 75788/01, п. 20, від 19 квітня 2005 року).

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ П. 1 СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

16. Заявники скаржилися, що Верховний Суд не міг вважатися «судом, встановленим законом» за обставинами їхніх справ, оскільки його рішення не відповідали закону і порушували п. 1 статті 6 Конвенції, у відповідному положенні якої сказано:

Рішення у справі "Сокурєнко і Стригун проти України"

«1. Кожен має право на справедливий... розгляд його справи... судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

A. Прийнятність

17. Суд зауважує, що скарги не є явно необґрунтованими у значенні пункту 3 статті 35 Конвенції. Він також зауважує, що вони не є неприйнятними з жодних інших підстав. Таким чином, вони визнані прийнятними.

B. Суть скарги

1. Зауваження сторін

18. Уряд стверджував, що згідно з Конституцією України Верховний Суд є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції, і, з огляду на те, що конституційні положення є нормами прямої дії, Верховний Суд міг ухвалювати рішення на основі принципу законності.

19. Уряд також стверджував, що скасування постанов Вищого господарського суду України та залишення в силі рішення судів першої та другої інстанцій, хоча останнє й не було прямо вказано у Господарському процесуальному кодексі, становило загальну практику Верховного Суду в господарських справах. З огляду на таку практику, заявники не могли скаржитися, що до них було застосовано особливе ставлення. З цієї ж причини постанови Верховного Суду у справах заявників були передбачуваними і не порушили принцип правової певності.

20. Нарешті, Уряд стверджував, що Верховний Суд не перевищив своїх повноважень, передбачених українським законодавством, оскільки його дії були спрямовані на дотримання принципу законності - одного з головних принципів здійснення правосуддя в Україні - і, відповідно, на уникнення затримок у оскаржуваних провадженнях. Уряд дійшов висновку, що Верховний Суд України не порушив прав заявників, гарантованих п. 1 статті 6 Конвенції.

21. Заявники дотримувались протилежної думки. Вони стверджували, що Верховний Суд не є законодавчим органом, таким чином, він не міг застосовувати практику, яка мала б силу закону.

2. Оцінка Суду

22. Суд знову зазначає, що стаття 6 Конвенції не зобов'язує держав - учасників Конвенції створювати апеляційні чи касаційні суди. Однак там,

де такі суди існують, необхідно дотримуватись гарантій, визначених у статті 6 (див. рішення у справі «*Брула Гомєз де ла Торє проти Іспанії*» (*Brualla Gomez de la Torre v. Spain*), від 19 грудня 1997 року, п. 37).

23. Відповідно до прецедентної практики Суду термін «встановленим законом» у статті 6 Конвенції спрямований на гарантування того, «що судова гілка влади у демократичному суспільстві не залежить від органів виконавчої влади, але керується законом, що приймається парламентом» (див. рішення у справі «*Занд проти Австрії*» (*Zand v. Austria*), заява № 7360/76, доповідь Комісії від 12 жовтня 1978 року). У країнах з кодифікованим правом організація судової системи також не може бути віддана на розсуд судових органів, хоча це не означає, що суди не мають певної свободи для тлумачення відповідного національного законодавства (див. рішення у справі «*Коем та інші проти Бельгії*» (*Come and Others v. Belgium*), №№ 32492/96, 32547/96, 32548/96, 33209/96 та 33210/96, п. 98, ECHR 2000-VII).

24. Суд повторює, що, як було раніше визначено, фраза «встановленого законом» поширюється не лише на правову основу самого існування «суду», але й дотримання таким судом певних норм, які регулюють його діяльність. У рішенні у справі «*Занд проти Австрії*», що згадувалось раніше, Комісія висловила думку, що термін «судом, встановленим законом» у пункті 1 статті 6 передбачає «усю організаційну структуру судів, включно з (...) питаннями, що належать до юрисдикції певних категорій судів (...)».

25. У пп. 107–109 рішення у справі «*Коем та інші проти Бельгії*» (що зазначалось вище) Суд дійшов висновку, що національний суд не мав юрисдикції судити деяких заявників, керуючись практикою, яка не мала регулювання законом, і, таким чином, не міг вважатися судом, «встановленим законом».

26. У цій справі Суд зазначає, що згідно зі статтею 111-18 Господарського процесуального кодексу Верховний Суд, скасувавши постанову Вищого господарського суду, міг або повернути справу на новий розгляд до нижчого суду, або ж припинити провадження у справі (див. пункт 12 вище). Натомість він залишив у силі постанову Апеляційного суду, і такі дії не були передбачені Господарським процесуальним кодексом, що було підтверджено Урядом у його зауваженнях (див. п. 19 вище). Суд також зазначає, що не було жодної іншої правової норми, яка б надавала повноваження Верховному Суду ухвалювати такого роду рішення. І, нарешті, Суд вважає, що загальні положення Конституції України, на які посилався Уряд (див. п. 10 вище),

не могли слугувати достатньою правовою підставою для такої специфічної компетенції, яка не надавалась відповідним законодавством.

27. Суд повторює, що у деяких випадках він визнавав, що найвищий судовий орган, уповноважений тлумачити закон, міг ухвалювати рішення, яке не було чітко визначено законом. Таке застосування закону, однак, мало винятковий характер, і зазначений суд надав чіткі й вірогідні підстави для такого виняткового відступу від застосування своїх визначених повноважень (див. рішення у справі «*Julio Bou Gibert та Ель Хогар і ля Мода проти Іспанії*» (*Julio Bou Gibert and El Hogar Y La Moda J. A. X. A. v. Spain*) (ухв.), № 14929/02, 13 травня 2003 року). Проте у даній справі Верховний Суд не надав жодних аргументів щодо прийняття такої постанови, виходячи за межі своїх повноважень шляхом свідомого порушення Господарського процесуального кодексу і ухвалення такого роду рішень, що, як вказувалось Урядом, стало звичайною практикою Верховного Суду України.

28. На думку Суду, перевищивши свої повноваження, які були чітко викладені у Господарському процесуальному кодексі, Верховний Суд не може вважатися «судом, встановленим законом» у значенні пункту 1 статті 6 Конвенції відносно оскаржуваного провадження.

29. Відповідно було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

30. Стаття 41 Конвенції проголошує:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

A. Шкода

31. Заявники вимагали по 1600 ЄВРО кожен за матеріальну шкоду і по 7000 ЄВРО за моральну шкоду.

32. Уряд стверджував, що заявники не подали всі необхідні документи на підтвердження своїх позовів, а також що розмір моральної шкоди був надмірним та необґрунтованим.

33. Суд не вбачає жодного причинного зв'язку між визнаним порушенням і стверджуваною матеріальною шкодою, якої заявники нібито зазнали; таким чином, він відхиляє ці вимоги. З іншого боку, на

Рішення у справі "Сокурєнко і Стригун проти України"

справедливій основі, він присуджує кожному із заявників по 500 ЄВРО як відшкодування моральної шкоди.

В. Судові витрати

34. Заявники також вимагали по 1400 ЄВРО кожен за судові витрати.

35. Уряд зазначив, що ці вимоги базувалися на припущенні заявників про те, що їм потрібно буде їздити до Страсбурга. Оскільки це не мало місце, Уряд стверджував, що ці вимоги слід відхилити як необґрунтовані.

36. Згідно із прецедентною практикою Суду заявник може отримати відшкодування своїх судових витрат лише у випадку, якщо витрати були справді понесені, необхідні та в розумних межах. Суд зазначає, що заявники не мали представників у Суді і їм була надана можливість користуватись українською мовою під час провадження в Суді. Таким чином, Суд вважає прийнятним присудити кожному заявнику по 50 ЄВРО за поштові витрати, пов'язані з провадженням у Суді.

С. Пеня

37. Суд вважає за доцільне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої мають бути додані три відсотки.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД

1. *Вирішує* одноголосно об'єднати обидві заяви;
2. *Оголошує* одноголосно заяви прийнятними;
3. *Вирішує*, чотирма голосами проти трьох, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;
4. *Вирішує*, п'ятьма голосами проти двох, що:
  - (а) протягом трьох місяців з дня, коли рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має сплатити кожному заявнику такі суми:
    - п. Сокурєнку - 500 ЄВРО (п'ятсот ЄВРО) за моральну шкоду і 50 ЄВРО (п'ятдесят ЄВРО) за судові витрати;

Рішення у справі "Сокурєнко і Стригун проти України"

- п. Стригуну - 500 ЄВРО (п'ятсот ЄВРО) за моральну шкоду і 50 ЄВРО (п'ятдесят ЄВРО) за судові витрати;

б) зазначені вище суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу разом з компенсацією будь-якого можливого відповідного податку, плюс сума будь-якого податку, який може бути стягнуто з заявників;

в) у випадку невиплати чи несвоєчасної виплати державою-відповідачем належної заявникам суми на неї нараховуватиметься пеня, яка дорівнює граничній позичковій ставці Європейського центрального банку плюс три відсотки, з часу, коли закінчиться вищезгаданий тримісячний строк, і до моменту повного розрахунку;

5. *Відхиляє* одногослосно решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.

Вчинено англійською мовою і повідомлено в письмовій формі 20 липня 2006 року згідно з пунктами 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
Секретар секції

Пеєр ЛОРЕНЦЕН
Голова секції

Згідно з пунктом 2 статті 45 Конвенції та пунктом 2 правила 74 Регламенту Суду до цього

рішення додаються такі окремі думки:

- (a) спільна окрема думка суддів п. Лорєнца та п. Маруста;
- (b) окрема думка судді пані Ягер.

СПІЛЬНА ОКРЕМА ДУМКА СУДДІВ П. ЛОРЕНЦЕНА ТА Р. МАРУСТА

У цій справі більшість проголосувала за констатацію порушення п. 1 статті 6. Ми не можемо поділити точку зору більшості з таких причин.

Вимога стосовно того, що суд має бути «встановленим законом», є однією з декількох вимог Конвенції та протоколів до неї і встановлює, що дії національних органів мають базуватись на внутрішньому праві, наприклад п. 1 статті 5 («відповідно до процедури, встановленої законом») та «законний» арешт або затримання), п. 2 статті 8 («у відповідності з законом»), пп. 2 статей 9, 10 та 11 («встановлені законом»), п. 2 та п. 4 статті 2 Протоколу № 4 («згідно із законом») та п. 1 статті 4 Протоколу № 7 («відповідно до закону та кримінальної процедури цієї держави»).

Формулювання «**встановлений законом**» прямо вказує, що межі цієї вимоги є більш обмеженими, ніж вимога стосовно того, що суд має діяти у відповідності із законом або шляхом, «передбаченим законом». Буквальне тлумачення цього вислову приводить до думки, що вимагається правова підстава для існування та організації суду, включно із визначенням питань, які підпадають під юрисдикцію суду. Цей термін не може розумітись у тому сенсі, що суд для того, щоб вважатись встановленим законом, має також дотримуватись всіх вимог, передбачених національним законодавством, щодо здійснення його функцій. Якщо б існувала така концепція, не було б ніякого сенсу виокремлювати п. 1 статті 6 щодо цього питання серед інших статей.

У прецедентній практиці Конвенційних органів п. 1 статті 6 застосовувався у відповідності до цього тлумачення. Так, у рішенні у справі «*Zand v. Austria*» (вказане у п. 23) Комісія звернула увагу на те, що стаття передбачає: «вся організаційна система судів, включаючи не тільки питання, які підпадають під юрисдикцію певних видів судів, але також встановлення окремих судів та визначення їх місцевої юрисдикції» та вирішив, що її «предмет та мета» вимагає, щоб «судова система» не залежала від виконавчої. Це тлумачення було підтверджено Судом у рішенні у справі «*Coëme and others v. Belgium*» (вказане у п. 23). Суд також вказав, що суд не є встановленим законом у разі, якщо правила, які регламентують склад суду, не були додержані (як, наприклад, у рішенні від 4.03.2003 у справі «*Posokhov v. Russia*», № 63486/00, ЄСПЛ 2003-IV; та у рішенні від 13.04.2006 у справі «*Fedotova v. Russia*», № 73225/01). Проте немає прецедентів, де б вказувалося, що сам факт недотримання судом, який має юрисдикцію розглядати справу і його склад правомірно створений, внутрішнього законодавства щодо здійснення своїх судових

функцій порушує вказану вимогу. Це може призвести до іншого порушення статті 6, наприклад права доступу до суду або права на справедливий судовий розгляд, але не може довести висновок, що суд не «був встановленим законом». Встановлення ж іншого мало б означати, що Суд мав би діяти як четверта інстанція щодо стверджуваних порушень національних процесуальних правил, що Суд чітко встановив як таке, що не входить до його компетенції (див., наприклад, ухвалу від 4 травня 2000 року у справі «*Buscarini v. San Marino*», № 31657/96). Відповідно ми не можемо погодитися з думкою більшості стосовно того, що термін «встановлений законом» також охоплює «дотримання судом певних норм, які його регламентують» (див. п. 24).

У цій справі є безспірним те, що Верховний Суд мав повноваження розглядати справу в касаційному порядку, а також те, що його склад був правомірно створений. Відповідно до Господарського процесуального кодексу він може відмовити у задоволенні скарги або скасувати ухвалу Вищого господарського суду та у цьому разі повернути справу на подальший розгляд у суд першої інстанції або у Вищий господарський суд або припинити провадження у справі. Проте, оскільки Верховний Суд погодився з рішенням суду першої інстанції, яке було залишено без змін апеляційним судом, він відповідно до своєї розвинутої судової практики не повернув справу для подальшого розгляду іншим судом, а залишив у силі рішення суду першої інстанції. Навіть припускаючи, що така практика не може вважатися «законною» відповідно до внутрішнього права, як це вирішила більшість, ми не можемо погодитися, що вона позбавляє Верховний Суд можливості бути «судом, встановленим законом». Відповідно у цій справі, на нашу думку, не було порушення цієї вимоги п. 1 статті 6 Конвенції.

ОКРЕМА ДУМКА СУДДІ Р. ЯГЕР

Я повністю погоджуюсь зі спільною окремою думкою суддів П. Лорєнєена та Р. Маруста. Більшість, розглядаючи національне процесуальне право як суд четвертої інстанції та відхиляючи встановлену практику компетентного національного Верховного Суду, вийшла за межі, встановлені Конвенцією.

Відповідно до статті 19 Конвенції завданням Суду є забезпечення додержання Високими Договірними Сторонами їхніх зобов'язань за Конвенцією. Суд не має розглядати помилки фактів або права, допущені національними судами, до тої міри, поки вони не становили б втручання у права або свободи, які захищаються Конвенцією (див., серед інших, рішення у справі «*Schenk v. Switzerland*», від 12 липня 1988 року, Серія А, № 140, ст. 29, п. 45; рішення у справі «*Streletz, Kessler and Krenz v. Germany*», №№ 34044/96, 35532/97 та 44801/98, п. 49, ЄСПЛ 2001-II). У цій справі не можна зробити висновок, що відповідне застосування верховним Судом статті 111-18 Господарського процесуального кодексу призвело до такого втручання.

Більше того, застосування та тлумачення національного законодавства - це функція національних органів, особливо судів (див. рішення у справі «*Kopp v. Switzerland*» від 25 березня 1998 року, п. 59).

У цій справі, на мою думку, Верховний Суд тлумачив та застосовував статтю 111-18 Господарського процесуального кодексу у логічний та можливий спосіб. Якщо суду касаційної інстанції надано компетенцію скасовувати рішення та повертати справу до суду першої інстанції або до Вищого господарського суду (відповідно до ч. 2 статті 111-18) або залишати постанову або ухвалу без змін (відповідно до ч. 1 статті 111-18), необхідно було б віднайти вагомі аргументи, щоб визнати цей суд таким, що не має компетенції залишити в силі рішення суду першої інстанції. Жодного такого аргументу немає у цій справі. Після скасування постанови Вищого господарського суду рішення судів нижчих рівнів знову вважались чинними. Оскільки Верховний Суд визнав, що вони відповідали національному законодавству, не було жодних підстав їх теж скасовувати. А без їх скасування не було необхідності повертати справу на новий розгляд, оскільки вона вже була вирішена. Новий розгляд був би недоцільний. Таким чином, я не можу погодитися з висновками більшості щодо незаконного перевищення повноважень.